

Жељко Марковић
Филозофски факултет
Универзитета у Новом Саду

УДК: 811.163.41:811.163.6'367.625
Оригинални научни рад

СРПСКИ ГЛАГОЛ УГЛЕДАТИ И ЊЕГОВИ СЛОВЕНАЧКИ ЕКВИВАЛЕНТИ*

Српски глагол *угледа́ти* и његови словеначки еквиваленти представници су експерименталне групе глагола визуелне перцепције. Глагол *угледа́ти* и словеначке еквиваленте карактеришу обележја ситуационе темпоралне структуре по којима се њима означене ситуације сврставају у ситуациони тип теличког догађаја, као и обавезно присуство аргумента перцептивног објекта кодираног у слободном акузативу. Ови глаголи блиски су по свом семантичком садржају глаголу *виде́ти* када се овим реферише о тренутном опажању неког ентитета. Типичне ситуације означене глаголом *угледа́ти* и словеначким еквивалентима често укључују неке промене у просторним релацијама које омогућавају улазак ентитета у улози перцептивног објекта у перципијентово визуелно поље.

Кључне речи: глаголи визуелне перцепције, семантичка својства, ситуациони предикат.

1. Увод. Свака констатација о перцептивном акту укључује две ситуационе равни: равна констатовања перцептивног акта и равна констатованог перцептивног акта. Констатација о одређеном перцептивном акту може се, наиме, посматрати као реализација једног говорног чина¹ у оквиру комуникационе ситуације у којој неки адресант ту констатацију формулише и упућује је неком адресату. Износећи констатацију о перцептивном акту адресант утврђује о каквом се перцептивном акту ради – он даје његово типолошко одређење одабирајући глаголску лексему којом се тај перцептивни акт репрезентује. На тај начин адресант „класификује описивану реалност” (Greif, 1994: 33), те стога истовремено наступа у улози метаперципијента – посматрача одређеног перцептивног акта.

Предмет овог рада биће глаголске лексеме којима се служе говорници стандардног српског и стандардног словеначког језика у издвајању једног аспекта реалности из домена визуелне перцепције. Дати аспект реалности представља изванредан тип апстрактних ситуација, односно – на вишем степену уопштавања – изванредан ситуациони предикат што се тим глаголима исказује.

* zemar@uns.ac.rs

¹ Говорног чина у смислу Остиновог констатива (в. Ostin, 1994: 11-21).

2. АПСТРАКТНЕ СИТУАЦИЈЕ И СИТУАЦИОНИ ПРЕДИКАТ. Појмове апстрактне ситуације и ситуационог предиката елаборирам на основу теоријског концепта ситуације заснованог у оквирима ситуационе семантике математичара Џона Барвајза (Jon Barwise) и филозофа Џона Перија (John Perry).² Своју семантичку теорију Барвајз и Пери системски су представили у заједничкој књизи *Situations and Attitudes* објављеној 1983. године.³

Барвајз и Пери (1984: 7) дефинишу ситуације као ограничене делове стварности што их чине индивидууми⁴ који поседују одређена својства и који стоје у одређеним међусобним релацијама у различитим спациотемпоралним локацијама. Барвајз и Пери даље праве дистинкцију између реалних и апстрактних ситуација. Наведене ентитете (индивидууме, својства, релације, спациотемпоралне локације) – или униформности (uniformities), како их они збирним именом називају – издвајају на основу анализе реалних ситуација, а затим их, користећи се поставкама теорије скупова, поново спајају градећи на тај начин апстрактне ситуације. Што значи, како аутори истичу, да реалне ситуације метафизички и епистемолошки претходе својствима, релацијама, индивидуумима и локацијама. Али својства, релације, индивидууми и локације метафизички и епистемолошки претходе апстрактним ситуацијама које су начињене од њих као скупови различитих врста (Barwise, & Perry, 1984: 58). Реалне ситуације су делови стварности, а апстрактне ситуације средство којим се ови делови стварности представљају. Апстрактне ситуације и сами ентитети од којих су оне сачињене одговарају аспектима субјектове спознаје света – субјект поседује *схему индивидуације* помоћу које рашчлањује стварност на спознајне делове, а ову схему образују управо апстрактне ситуације и њихови елементи (Devlin, 2006: 604).

У својим теоријским разматрањима Барвајз и Пери примарну улогу дају апстрактним ситуацијама будући да њихова теорија, како кажу, „исклази класификује у складу са тврдњама које износе о свету, а апстрактне ситуације су средство за идентификовање и класификацију ових тврдњи” (1984: 58).

Изостављањем спациотемпоралних локација из апстрактних ситуација Барвајз и Пери долазе до типова ситуација (situation-types).⁵ Типови ситуација нам омогућавају да представимо шта се одвија у ситуацијама апстрахујући од тога *где* и *када*. Узмимо, на пример, да Марко гледа слике данас

² Ситуациона семантика изворно је конципирана као алтернатива приступима семантици у духу Фрегеовог учења. Кључна разлика огледа се у схватању референце – у Фрегеовој традицији за референцу реченице узима се њена истиносна вредност, док се у ситуационој семантици под референцом реченице подразумева њоме исказана ситуација (в. Blackburn, 1999: 328, 391; Schwarz, & Chur, 2004: 176).

³ Ја сам се овде служио поновљеним издањем из 1984. године. Током времена, даљим радом двојице аутора и њихових следбеника, теорија је у многим детаљима знатно измењена (в. Perry, 1997; Devlin, 2006).

⁴ Термин *индивидуум* (individual) овде се односи и на делове неживог света.

⁵ Типови ситуација нису исто што и ситуациони типови као збирни именовитељи неколиких комбинација обележја ситуационе темпоралне структуре о којима ће бити речи касније. У недостатку бољег решења овде сам се послужио термилошким „триком” употребивши за одредбени део термилошке синтагме у једном случају именицу, а у другом придев.

и да је Марко гледао слике јуче, оба пута у једној истој галерији (галерији *X*). Овде имамо две ситуације: Марково гледање слика у галерији *X* данас и Марково гледање слика у галерији *X* јуче. Апстраховањем спациотемпоралних локација (галерија *X* данас и галерија *X* јуче) добијамо тип ситуације: Марково гледање слика. Типове ситуација Барвајз и Пери дефинишу језиком формалне логике као парцијалне функције од *n* релација и *n* индивидуума ка вредностима 0 (неистинито) или 1 (истинито) (Bartwise, & Perry, 1984: 8).

У горњој дефиницији истиче се да су типови ситуација парцијални. Њима се, наиме, не исказује све што би се могло рећи о неком индивидууму који се појављује у одређеној ситуацији. Тако Марко, да се послужим већ наведеним примером, у стварности поред тога што гледа слике, свакако дише, можда осећа бол у ногама или се нервира због гужве у галерији. То је управо кључна разлика између реалних и апстрактних ситуација. Апстрактне ситуације су изграђене само од појединих издвојених аспеката реалних ситуација ((Bartwise, & Perry, 1984: 9; Schwarz, & Chur, 2004: 177-178).

Уколико у типу ситуације аутентичне индивидууме (индивидуалне константе) заменимо варијаблама, добијамо оно што бисмо могли назвати ситуационим предикатом. Њиме се репрезентује оно што је заједничко одређеним ситуацијама, независно од тога где и када се одвијају и који се конкретни учесници у њима појављују. На когнитивном плану ситуациони предикат представља менталну слику садржаја који се изриче неким глаголом.

3. Глагол као лексички експонент ситуационог предиката. Главно језичко средство за исказивање ситуационих предиката, а самим тим и (апстрактних) ситуација, јесу глаголске лексеме. Централну улогу глагола у представљању одређене ситуације Херингер (Heringer, 1984: 49) ефектно илуструје следећом метафором: „Глагол – то је као када се у мрачној просторији укључи светло. Наједанпут се ту укаже једна сцена.“ („Ein Verb, das ist so, wie wenn man im dunkelen Raum das Licht anknipst. Mit einem Schlag ist eine Szene da.“)⁶

Ствари би биле веома једноставне уколико би наспрам сваког ситуационог предиката, као његов лексички експонент, стајао само по један глагол. Ако бисмо то представили преко теорије скупова, онда бисмо све ситуационе предикате једног семантичког поља и све глаголске лексеме које се користе као средство лексикализације ситуационих предиката датог семантичког поља посматрали као два скупа чији чланови стоје у релацији један према један. Међутим, неретко бива да се више ситуационих предиката исказује једном истом глаголском лексемом (релација многи према један) и, обрнуто, да једном ситуационом предикату на плану израза одговара неколико глаголских лексема (релација један према многи).⁷ У првом случају ради се о односима

⁶ Овде употребљени израз *сцена* по свом семантичком садржају одговара термину *ситуација* како га ја користим.

⁷ О наведеним релацијама в. опширније у: Allwood, Andersson, & Dahl, 1977: 9-13.

полисемије. У другом случају глаголске лексеме у односу на ситуациони предикат наступају као синоними.

Случајеве у којима се једна глаголска лексема веже за више ситуационих предиката можемо ближе одредити користећи се појмовном и термилолошком дистинкцијом *лексема* : *алоекса*. Ако лексеми посматрамо као скуп алолекса, где под алолексом подразумевамо лексеми у једном од својих значења, тј. јединство лексичке форме и једног значења из реда свих значења дате лексеме, можемо рећи да једном ситуационом предикату одговара једна од алолекса лексеме којом се тај ситуациони предикат исказује, а неком другом ситуационом предикату одговара нека друга алолекса те исте лексеме.⁸

Како сама глаголска лексема, због појава полисемије и синонимије, често није довољна да у потпуности и недвосмислено исказе дати ситуациони предикат, његов језички израз поред глагола обично обухвата и аргументе, који заједно с глаголом и евентуално сателитима чине одговарајућу предикацију.⁹ Стога је приликом семантичког описа глагола, поред унутрашње семантичке анализе – утврђивања семантичких обележја испитиваних глагола, потребно спровести и спољашњу семантичку анализу, тј. утврђивање аргумената који се појављују у предикатско-аргуменатским структурама и који у окружењу глагола учествују у реализацији појединих компоненти значења.

4. УГЛЕДАТИ : ZAGLEDATI, UGLEDATI, UZRETI, ZAZRETI. По својим се инхерентним семантичким својствима глагол *угледајти* сврстава у експеријенталну групу перцептивних глагола. Експеријентални глаголи, чији је централни, прототипски представник глагол *видети*, означавају успешно реализовано опажање, њима се исказује „да је субјекат опажања окончано пријем стимулуса и њихову обраду и на основу тога дошао до интерпретације опаженог као «нечега»” (Harm, 2000: 93). Стога се експеријентални глаголи могу посматрати као резултативни (Schepping, 1982: 89; Harm, 2000: 93).¹⁰

⁸ Термилолошку дистинкцију *лексема* : *алоекса* усваја код нас Р. Драгићевић (2007: 37-38). (Судећи по Гортан-Премк, 1997: 36, ова је термилолошка дистинкција настала у руској лексиколошкој традицији.) У Крузовој термилолозији алолекси одговара *лексичка јединица* (*lexical unit* – „the union of a lexical form and a single sense”). Лексема је код Круза „a family of lexical units” (Cruse, 1986: 77, 81). Крузову дистинкцију *lexeme* : *lexical unit* усваја Липка (Lipka, 2002: 149-150) који парафразирајући Круза истиче: „Semantic relations (i.e. the sense-relations) hold between lexical units, not between lexemes.”

⁹ Термин *аргументи* широко је коришћен у филозофској и лингвистичкој семантици. Термин *сајтелиш* преузима из Дикове фунционалне граматике (в. Dik, 1997). Разликовање између *аргументи*а и *сајтелиш*а (дела предикације којим се спецификују својства као што су време, место и начин) има свој пандан у Тенијеровој депенденцијалној граматичи у дистинкцији *actant* : *circconstantiel* (в. Tesnière, 1959), као и у немачкој теорији валентности у којој се користе термини *Ergänzung* и *Angabe* (в. нпр. Welke, 1988; Helbig, 1992; Agel, 2000).

¹⁰ За разлику од експеријенталних, код већине агентивних перцептивних глагола – чији је централни представник глагол *гледајти* – импликатура успешно закљученог опажања може бити поништена, уп.:

Гледао је децу, али их није видео; слике су једна друћу пресвицале у његовом мозгу... (Pamuk, 2003); *Иванка је једина била сјокојна: у све је гледала, а никој није видела* (Bulatović – Petao, 164).

Поред обележја *визуелни њерцейѿивни акѿи* које представља интегралну сему – архисему¹¹ целокупног семантичког поља глагола визуелне перцепције, те је будући да се појављује у семантичкој структури свих ових глагола као такво недистинктивно, у семантичкој су структури глагола *у̀гледаѿи*, као његова диференцијална обележја,¹² присутна једино обележја ситуационе темпоралне структуре [– статично], [– трајно], [+ теличко]. По овим се обележјима ситуациони тип¹³ глагола *у̀гледаѿи* одређује као телички догађај. Телички догађаји су динамичке тренутне ситуације које резултирају неком променом стања, у случају перцептивних ситуација из стања неопажања у стање опажања нечега. (Термин *ѿелички догађај* употребљавам по узору на Орешника [1994]. У англосаксонској лингвистици, у којој је поставка о ситуационим типовима и развијена, за наведени је тип уобичајен назив *achievement*.)

У погледу предикатско-аргуменатске структуре глагол *у̀гледаѿи* карактерише обавезно присуство десног аргумента у семантичкој улози перцептивног објекта. Опажани ентитет се у реченици исказује слободним акузативом.¹⁴

Српском глаголу *у̀гледаѿи* еквивалентна су четири словеначка глагола – *zagledati, ugledati, uzreti, zazreti*:

Tada у̀гледасмо једноѿ чобанина... (Шћепановић, 27) / *Tedaj sva zagledala pastirja...* (Šćerpanović, 24);

У̀гледао је холандске ваѿпе, с друѿе сѿѿране... (Bulatović – Ljudi, 27) / *Ugledal je holandske ognje na drugi strani...* (Bulatović – Ljudje, 25);

Срећко у̀гледа бели ѿовар и сѿѿресе се (Bulatović – Petao, 106) / *Srećko je uzrl beli tovor in se stresel* (Bulatović – Petelin, 97).

Глагол *zazreti* не појављује се у мом корпусу, стога за илустрацију његове употребе наводим примере из SSKJ: *Že oddaleč je zazrl deklee; Kmalu za ovinkom so zazrli kočo*.

Од наведена четири словеначка глагола – еквивалента српском *у̀гледаѿи* – најчешће се употребљава глагол *zagledati*, који и иначе спада у фреквент-

¹¹ Интегрална сема или архисема је семантички елемент који носи информацију о припадности лексеме некој широј лексичко-семантичкој групи речи (Гортан-Премк, 1997: 43). Она одређује значење лексеме из угла њене укључености у одређено семантичко поље (Vidović Muha, 2000: 54). (За архисему Видовић Муха користи термин *uvrščevalna pomenska sestavina*.)

¹² Диференцијална семантичка обележја, диференцијалне семантичке компоненте или диференцијалне семе (Гортан-Премк, 1997: 43-44) рашчлањују одређено семантичко поље спецификујући значења појединих лексема у односу на значења осталих лексема које су заједно са њима укључене у дато семантичко поље.

¹³ У односу на карактеристике свог развојног тока свака се ситуација може представити као једна темпорална структура дефинисана ограниченим бројем својстава – дистинктивних обележја – на основу којих се ситуације класификују у неколико основних (и универзалних) ситуационих типова (v. Vendler, 1967; Smith, 1991; Orešnik, 1994).

¹⁴ У предикатном оквиру глагола *у̀гледаѿи* присутан је и леви аргумент у семантичкој улози перципијента. Међугим, како се аргумент перципијента појављује код свих перцептивних глагола будући да сви они предицирају нешто о субјекту опажања, тај је аргумент недистинктиван за издвајање посебних ситуационих предиката. У српском, као и у словеначком и осталим словенским језицима, аргумент перципијента не мора бити лексикализован, али је обавезно граматикизован у реченичном предикату. (О аргументима перцептивних глагола види опширније у Марковић, 2012.)

није словеначке глаголе (уп. Lečić, 2004: 265).¹⁵ Глаголи *uzreti* и *zazreti* су у SSKJ означени као књишке форме.

По свом унутрашњем семантичком склопу и својој предикатско-аргументској структури глагол *узледаџи* и његови словеначки еквиваленти подударни су с глаголом *видеџи* (слов. *videti*) када се овим реферише о тренутном опажању неког ентитета.¹⁶

Да су глаголи *узледаџи* и *видеџи* (у значењу теличког догађаја) подударни по својим семантичким својствима, добро се види по томе што се у преводима са српског на словеначки и обратно често срећу примери супституције глагола *видеџи* глаголом *узледаџи* (тј. његовим словеначким еквивалентима), као што се срећу и примери са глаголом *видеџи* тамо где у оригиналном тексту стоји *узледаџи* (одн. његови словеначки еквиваленти). Наводим овде неке од таквих примера:

И видела је весеље, њоднајиџи и сасвим њијане свадбаре (Bulatović – Petao, 40) / *In zagledala je gostijo, napol pijane in povsem pijane svate* (Bulatović – Petelin, 36);

... lahko sem odprl eno oko, (...) videl sem srebrni sij ob napa... (Zupan, 74) / ... и ја њрошкиљих на једно око, (...) и узледах сребрн сјај изнад нас... (Zupan, 78);

Скиџачи које је малоџре на њуџу узледао били су јоџ удаљенију (Bulatović – Petao, 106) / *Potepuha, ki ju je bil malo prej videl ob poti, pa sta še dalj* (Bulatović – Petelin, 98);

... v katerem naj bi s koticom očesa za sabo uzrl pekinškega dvornega psa... (Novak, 41) / У њему је крајичком ока њребало иза себе видеџи њекинџкоџ дворскоџ њса... (Novak, 39).

Међутим, да би се дата реализација глаголске лексеме *видеџи* недвосмислено разумела као ознака теличког догађаја (а не ознака стања), често је потребно присуство одговарајућих израза у глаголском окружењу који би ука-

¹⁵ На основу фреквенцијске листе у корпусу *Фида* (www.fida.net) Лечичева словеначке глаголе дели у четири групе: веома чести (више од 10 000 појављивања у корпусу Фида), прилично чести (5000 до 10 000 појављивања), ретки (1000 до 5000 појављивања), веома ретки (мање од 1000 појављивања). Глагол *zagledati* по наводима Лечичеве спада у другу фреквенцијску групу, *ugledati* у трећу, а *zazreti* у четврту. Занимљиво је да Лечичева у свом прегледу словеначких глаголских облика уопште не наводи глагол *uzreti* који се у мом корпусу појављује подједнако често као и глагол *ugledati* (мада неупоредиво ређе него глагол *zagledati*). Иначе се од глагола визуелне перцепције у најфреквентније словеначке глаголе сврставају, како би се и очекивало, глаголи *videti* и *gledati*, а поред њих још и *pogledati*, *ogledati si/se* и *opaziti* (овај последњи је примарно глагол визуелне перцепције, али се може односити и на друге чулне модалитете). У другу фреквенцијску групу, поред глагола *zagledati* улази још и глагол *opazovati* „посматрати”. Од перцептивних глагола других модалитета међу најфреквентнијим словеначким глаголима налазе се глаголи аудитивне перцепције *slišati* „чути” и *poslušati* „слушати”, као и глагол *čutiti* „осећати” (в. Lečić, 2004: 261-265).

¹⁶ Глагол *видеџи* може бити реализован као тренутан (тј. глагол теличког догађаја) и као трајан – тада се његов ситуациони тип одређује као *стање*. (*Стања* су статичне и хомогене ситуације које трају извесно дуго или краће време. Она нису издељена ни на какве унутрашње етапе – док трају ништа се не мења, а њихов почетак и крај нису и њихови саставни делови јер је почетак прелазак у стање, а крај је прелазак из стања [Smith, 1991: 37; Orešnik, 1994: 27-28].) Тако у примеру *Марко је наједном видео змију* / *Marko je naenkrat videl kačo* глагол *видеџи* наступа као глагол теличког догађаја, а у примеру *На друџој сџрани реке видимо њерџаву из 18. века* / *Na drugi strani reke vidimo trdnjavo iz 18. stoletja* као глагол стања.

живали на тренутност остварења перцептивног акта. То могу бити различити прилози и прилошки изрази као што су *наједном / naenkrat, изненада / nenadoma, у њом моменћу / v tistem hipu* и сл. (као у примеру наведеном у фусноти 16). Глаголу *угледајти* оваква подршка није потребна – овај глагол се увек и недвосмислено схвата као глагол теличког догађаја будући да је црта пунктуалности код њега посебно изражена – и то је једина суштинска разлика између њега и глагола *видети* као тренутног глагола. (Тако се управо због ове наглашене црте пунктуалности глагол *угледајти* употребљава у метафоричком изразу *угледајти свети / светлоси дана* [слов. *ugledati / zagledati luč sveta*] са значењем „родити се” – као у примерима: *Симо Мајавуљ је угледао свети у цибенском њредџрађу званом Грађа* [К]; *Каква разлика између великоџ града и градића у ком сам њрви њуи угледао светлоси дана!* [К]; *... zbezanemu direktorju pa seveda tudi ni bilo do tega, da bi otrok ugledal luč sveta prav v njegovi pisarni* [Novak, 19]; *Marta Blinc je zagledala luč sveta 2. maja daljnega leta 1904* [KN] – где се никада не супституише глаголом *видети* [у значењу теличког догађаја].¹⁷

Но, и поред тога што глагол *угледајти* не захтева синтаксичку експликацију пунктуално схваћеног временског оквира, и он се, наравно, често појављује у пратњи адвербијала који упућују на тренутност остварења перцептивног доживљаја,¹⁸ као у следећим примерима:

... *наједном је угледао једну фиџуру како хода њоред друма* (К);

... *одмах би угледао човека који је њо њеџа њослаи* (Pekić, 101); / *... bi takoj zagledal človeka, ki so ga poslali ponj* (Pekić, 98);

Nenadoma sem zagledal tujca (Zupan, 55) / *Изненада угледах сиџранца* (Zupan, 57);

Še tisti hip sem zagledal pred sabo Kadetkine noge (Kosmač, 230) / *Исиџџ џренуиќа сам угледао џред собом Кадеиќине ноџе* (Kosmač, 209).¹⁹

Поред адвербијала којима се истиче пунктуални временски оквир остварења перцептивног доживљаја, уз глагол *угледајти* често се појављују и адвербијали што указују на просторне односе, посебно они којима се изражава велика удаљеност између перципијента и објекта перцепције. Такви адвербијали су нпр. *издалека / od daleč, у даљини / v dalj(av)i* и сл.:

... *на џриземној и чеиџвџиасиџој зџради издалека сам угледао џлав неонски наиџиис* (Marković, 88) / *... na pritični in kockasti stavbi sem že od daleč zagledal moder neonski napis* (Marković, 95);

¹⁷ У словеначком је израз *ugledati / zagledati luč sveta* вероватно настао по немачком узору: *das Licht der Welt erblicken*. (Уочљива је потпуна словеначко-немачка еквиваленција у погледу елемента који чине дати израз.)

¹⁸ И у том погледу употреба оваквих адвербијала понекад има познат таутолошки карактер.

¹⁹ Необичном ми се чини употреба прилога *накрајко* уз глагол *угледајти* коју срећемо на неким местима код Марковића (нпр.: *Излазећи, накрајко сам угледао себе у окну сиќаклених враиќа* [Marković, 349]) пошто се овим прилогом ипак не исказује време схваћено пунктуално, него се њиме подразумева одређено трајање, ма како оно кратко било. Иако у словеначком постоји прилог *na kratko*, преводилац на словеначки по мом суду правилно поступа употребљавајући у оваквим случајевима адекватнији прилошки израз *za hip*, као у преводу наведеног примера: *Ko sem odhajal, sem se za hip zagledal v odsevu steklenih vrat* (Marković, 360).

*Најзад сам у даљини узледао зоишску каџелицу (К);
Ne konca na kraja ni bilo tej muki, ko sta nanadoma v dalji zagledala lučko (KN);
Daleč spreda sem uzrl svetlo liso (KN).²⁰*

Перцептивни догађај исказан глаголом *узледаиши* често је заправо повезан са неким променама у просторним релацијама између перципијента и објекта перцепције. Постоји неколико основних типова ситуација које укључују ове промене.

У временском току што претходи перцептивном догађају објекат перцепције је изван перципијентовог визуелног поља (обично услед велике удаљености од перципијента). Перцептивни догађај наступа када објекат перцепције крећући се према перципијенту улази у његово визуелно поље:

Музика је била све ближа и ја сам узледао веселу дружину Циџана која се љриближавала у џакију (К);

Гошово у истио време једна Јозефина љојавила се у Славјанску на Доњецу (...). Била је (...) злува и скоро слеја кад су је узледали на обали Доњеца... (Bulatović – Ljudi, 152) / Domala ob istem času se je Josefine prikazala tudi v Slavjanski na Donjcu (...). Bila je (...) gluha (...) in skoraj slepa, ko so jo zagledali na obali Donjca... (Bulatović – Ljudje, 157).

Перципијент се креће према објекту перцепције. Перцептивни догађај наступа у моменту када објекат перцепције бива у домашају перципијентовог погледа:

Сам Бенџили иззледао је имџресивно. (...) Кад су му љришци, узледао је кроз љрозор на љредњем седишћу неколико медицинских часоџиса... (Pekić, 103) / Bentley pa je dajal velik vtis. (...) Ko sta stopila bliže, je skoz okno na prednjem sedežu zagledal nekaj medicinskih časopisov... (Pekić, 100);

Ко се бото ближали Малаџи (...), босте в погорју Армџскега Тауруса (...) загледали гору Немрут (Novak, 191) / Када се будемо љриближили Малају (...) на љланинском ланцу јерменскоџ Тауруса (...) узледаћеџе љланину Немруџи (Novak, 183);

... skoraj do Postojne so spet molčali. (...) Ko so ugledali Postojno, pa Ičo ni več vzdržal (Dolinar, 132).

Објекат перцепције бива обухваћен перципијентовим визуелним пољем након промене положаја тела перципијента:

Када сам се усџравио, оџеџ сам узледао ауџомобиле и вишесџраџинице (Marković, 294) / Ko sem se pobral, sem spet zagledal avtomobile in nebotičnike (Marković, 308);

Naglo se je ozrl in zagledal Kadetko, ki mu je že stala za hrbtom (Kosmač, 51) / Наџло се окренуо и узледао Кадеџку која му је сџајала иза леђа (Kosmač, 42).

²⁰ У овом погледу веома је илустративан и следећи пример из преводне литературе: *Али сам истио-времено, сасвим на крају љлаже, веома далеко од нас, узледао (...) два Араџина...* (Ками, 44-45). У оригиналу: *Mais j'ai aperçu en tête temps, tout au bout de la plage et très loin de nous, deux Arabes...* (Camus, 86). (Преводилац на словеначки овде је употребио глагол *zapaziti* према француском *apercevoir*: *A jaz sem v istem hipu zapazil čisto na koncu plaže in zelo daleč od nas dva Arabca...* (Camus, 74).

У оваквим случајевима може се радити и само о промени положаја перципијентове главе или усмерености његових очију. С тим у вези, чести су изрази типа *йодићу / сјусјићићу злаву* или *йодићу / сјусјићићу йозлед*:

Prvo, kar sta zagledali, ko sta dvignili glavo, je bila zamolko oranžna vrtnica ognja... (Novak, 173) / *Прво щићо су узгледале кад су йодићле злаву била је йрићущено наранцасјћа ружа йламена...* (Novak, 164);

Dvignili smo glave in zagledali na kuhinjskem pragu neznanega vojaka... (Kosmač, 179) / *Подидћли смо злаве и на кухињском йраћу узгледали нейознајћоз војника...* (Космач, 161);

... stopam skozi vinograd (...), zamišljen v sončni pripeki, dvignem pogled: in kaj zagledam? (Zupan, 64) / *... идещ кроз виноћрад (...) замищљен сред сунчеве жеће, йодићнещ йозлед и – щића уздедащ?* (Zupan, 67);

Сјусјићо је йозлед и уздедао насмејано лице девојчице (Pekić, 39) / *Povesil je pogled in uzrl nasmejani obraz deklice* (Pekić, 38).

Перцептивни догађај настаје као резултат претходне перципијентове визуелне потраге за перцептивним објектом:

... Мухарем је йозледом йражцо Иванку. Најзад је уздеда (Bulatović – Petao, 93) / *Muharem je (...) iskal s pogledom Ivanka. Naposled jo je uzrl* (Bulatović – Petelin, 85);

... док је щцла исћред мене и йражцла, йа коначно уздедала, йоред сћола, црну йорбццу од коже (Marković, 83) / *... ko je hodila pred mano in iskala ter končno ob mizi tudi zagledala črno usnjeno torbico* (Marković, 90);

– Еда ли идде хлада? – зайићћа Пећар (...) – *Ено зја – рече Јован кад уздеда дрво йокрај йућћа* (Bulatović – Petao, 14) / *– Je sploh kje kaj sence? je vprašal Petar (...)* – *Glej jo, je rekel Jovan, ko je zagledal drevo ob poti* (Bulatović – Petelin, 14);

... in se takoj zavrtela, da bi poiskala to posodo. Ko jo je zagledala pod mizo, se je takoj nagnila nadnjo... (Kosmač, 178) / *... и одмах се заврщела да йоћражцо йу йосуду. Кад ју је уздедала йод сћолом, одмах се наћнула над њу...* (Космач, 160).

Перцептивни догађај исказан глаголом *уздедаћићи* може се састојати и у перципијентовом откривању неког детаља у оквиру шире целине током перцептивног нетеличког догађања:

Llewelyn-Jones je očaran strmel v njeno sliko. Zagledal je zabrazgotinjeno prostrelino (...) na njeni levici... (Novak, 33) / *Луелин-Донс је, очаран, йиљцо у њену фойћграфцју. (...) на њеној левици уздедао је зарасли ожцљак йросћрелне ране* (Novak, 31).²¹

²¹ У горњем је примеру перцептивно нетеличко догађање исказано глаголом *йиљцићи / стрмети*. Нетеличка догађања су динамичке трајне ситуације које подразумевају физичку или менталну активност без израженог циља, врхунца, одн. испуњења. Њихов је завршетак произвољан – она једноставно престану, а престанку не следи било какав непосредан резултат или прелазак у неко стање (Smith, 1991: 44-45; Orešnik, 1994: 51). (Термин *нейтеличко догађање* такође употребљавам по узору на Орешника. Код Смитове се наведени тип назива *activity*.)

Између перципијента и објекта перцепције налази се нека препрека која перципијенту заклања поглед на објекат перцепције. Уколико је препрека између перципијента и објекта перцепције непокретна, перцептивни догађај настаје пошто перципијент заобилазећи препреку или прелазећи преко ње дође у позицију која му омогућава виђење објекта перцепције (овај тип препреке често се испољава као природна конфигурација терена):

Шта је учинила особа која је куцала на улазна врата? Можда је све време сјајала испред њих, а можда је обишла кућу и угледала ме (Marković, 120) / *Kaj je storila oseba, ki je trkala na vrata? Moda je ves čas stala pred njimi, morda pa je šla okoli hiše in me zagledala* (Marković, 129);

Свиђавци на врх мале узбрдице, одакле се јуришао чисти њољед неколико сатирана мејара најред, наједном је угледао једну фигуру како хода поред друма... (К);

Ko smo prišli okrog ovinka in sem na produ zagledal razdrto posteljo in žimnico, me je kar nenadoma prešinilo... (Kosmač, 110).²²

Уколико је препрека покретна, перцептивни догађај наступа када се дата препрека потпуно или бар делимично уклони (фигуративно бисмо то могли назвати ефектом „уклањања паравана“). Као типични примери „паравана“ појављују се *завесе* или *врата*:

Z Ateninim plaščem na ramah je razprla zavese na oknih in zagledala opustošenje... (Novak, 135) / *Озрнућа Аџениним њлациом, размакла је завесе на прозорима и угледала џусиош...* (Novak, 127);

Неко звони, ја оџворим врата и угледам њеџа (Marković, 117) / *Nekdo je zvonil, odprl sem vrata in zagledal njega* (Marković, 125);

Тада се одџкринуше врата. Марковић (...) угледа једноџ од оних џорила... (Bulatović – Ljudi, 331) / *Tedaj se odškrnejo vrata. Marković (...) zagleda enega od tistih goril...* (Bulatović – Ljudje, 331).

Својеврсно „уклањање паравана“ представља подизање перципијентових очних капака, што се у реченици често експлицира изразом *оџворити очи* / *odpreti oči*, или се само подразумева, обично уколико се реченицом исказује ситуација преласка из несвесног у свесно стање (буђење из сна или несвестице):

Кад оџвори очи, угледа над собом неке џреколимске кржљавце (Bulatović – Petao, 81) / *Ko je odprl oči, je nad seboj zagledal nekaj prekolimskih zakrnelcev* (Bulatović – Petelin, 74);

Онда сам оџворио очи. Угледао сам неџознаџу собу (Marković, 347) / *Potem sem odprl oči. Zagledal sem neznano osebo* (Marković, 359);

Оџворио сам очи и над собом угледао риџокосу, скромно обучену девојку... (Bulatović – Ljudi, 127) / *Odprl sem oči in nad sabo uzrl rdečelaso, skromno napravljeno dekle...* (Bulatović – Ljudje, 131);

²² Преводацац на српски овде је направио грешку којом се изокрећу просторне релације: *Кад смо дошли до окуке и кад сам на сџруду угледао расџављен кревет и душек, одједном ме је џресекла мисао...* (Космач, 96). У словеначком тексту особе о којима је реч нису дошле до окуке, како стоји у преводу, него су изашле из ње.

*Зурио сам у њрозор (...) на месѣу ѓде нисам навикао да ѓа угледам њо бу-
ђењу...* (Marković, 313);

Ko sem se zbudil, sem uzrl svojo ženo Daniela (KN);

*Нисам чула цѣѣа је оѣац још рекао, јер сам се онесвесѣила ѣре неѓо цѣѣо
је заврѣио. Дошавѣи к себи, угледала сам браѣа...* (К).

Ефекат „уклањања паравана” срећемо и у примерима у којима „параван” пре но што бива уклоњен пријања уз сам објекат перцепције, обавија га и тако чини недоступним погледу:

*Кад је свукао кошуљу, угледао сам њеѓова леђа (...) исечена масницама и
brazgotinama...* (Pekić, 251) / *Ko je slekel srajco, sem zagledal njegov hrbet (...) razmesarjen in poln podplutb in prask...* (Pekić, 241);

*Ko si je mladenka začela (...) snemati masko, je Ira nalašč zavreščala, saj je
(...) vedela, da jo bo krik prebudil, še preden bo morala ugledati tisto najhujše*
(Novak, 20) / *Kada је девојка (...) ѡочела да скида маску са лица, Ира је намер-
но вриснула знајући (...) да ће је врисак ѣробудиѣи ѣре но цѣѣо угледа оно
најѓоре* (Novak, 18).

Ефекат „уклањања паравана” присутан је и у ситуацијама у којима се објекат перцепције налази у неком садржатељу који је у временском току што претходи перцептивном догађају затворен, или је с једне стране отворен, али нечим прекривен тако да објекат перцепције није видљив.²³ Перцептивни догађај наступа када се садржатељ отвори (одн. када се уклони оно чиме је прекривен):

Оѣворио сам кофере, развезао ѣорбак, угледао цѣгле (Bulatović – Ljudi, 362) / *Odprl sem kovčka, razvezal torbo in zagledal opeke* (Bulatović – Ljudje, 364);

Odgrnil sem košaro in zagledal na jajcih že precej raztrgano knjigo (Kosmač, 150) / *Оѣкрио сам кошару и на јајима угледао већ ѣрилично раскуѣусану
књиѓу* (Kosmač, 134);

*Нема више оних свеѣлих искри у души, ни ѣреѣѣаја у срцу кад оѣворим
ѣреѓраду у зиду и угледам коверѣи са мојим именом* (Николић, 7);

Odprl je vrata odare in na zgornji polici zagledal črno ataše torbo... (Dolar, 115).

У једном типу ситуација у улози садржатеља појављују се велики објекти, као што су просторије, зграде, делови пејзажа. Перципијент и објекат перцепције се у односу на овакве садржатеље позиционирају двојако.

У ситуацији која претходи перцептивном догађају објекат перцепције се налази у садржатељу, а перципијент изван њега. Перцептивни догађај настаје када перципијент улази у садржатељ:

Ушао сам и угледао сѣиралне сѣѣѣенице (Marković, 320) / *Vstopil sem in zagledal spiralne stopnice* (Marković, 334);

²³ Прототипски садржатељ јесте ентитет у облику кутије или посуде са отвором на једној страни. (Термин *садржатељ* преузимам од Д. Кликовац [Klikovac, 2000]. Овај термин одговара термину *container* у радовима англосаксонских представника когнитивне лингвистике [в. Johnson, 1987; Lakoff, 1987].)

Осећиио сам нелагодносиӣ док сам улазио у дневну собу, ионово угледао радни сиӣо, јеленску злаву на зиду (Marković, 124) / Počutil sem se nelagodno, ko sem vstopil v dnevno sobo in spet zagledal delovno mizo in jelenovo glavo na zidu (Marković, 133);

Ше хује па је било, ко сем се врнџл домов ин сем в избџ загледал празен мртвашки одер (Kosmač, 104) / А још ишеже је било кад сам се враишио кући и у одаји угледао иразан мривачки одар (Kosmač, 91);

Орожника ста се потакнџла в кухинџо. Ко ста загледала за мџзо спечега здравника, јџма је нога за ип застала... (Kosmač, 172) / Жандарми су се ипремесиили у кухињу. Кад су угледали лекара засииалоџ за сииолом, ноџа им је зачас засииала... (Kosmač, 154);

А обрџи је у иоме, шиио сам, аиисолуиино случајно, ушцао у ауиобус на „Зеленом венџу” и угледао иу жену на једном од два седишииа крај ипрозора (Николић, 74).

У ситуацији која претходи перцептивном догађају перципијент се налази у садржатељу, а објекат перцепције изван њега. Перцептивни догађај настаје када перципијент излази из садржатеља:

... ипреда мном су сииајале ззраде од беиона, исиие оне које бџх увек угледао када изаиџем из банке (Marković, 52),²⁴

Изразеиу из шуме, угледасмо џа ионово (Шћепановић, 39) / Ко смо пришли из гозда, смо га знова загледали (Шћепановић, 33);

Ко смо стопили из гозда на роб скаловитега превала, смо загледали под себој глобоко пенеџ се поток... (Zupan – Menuet, 285) / Када смо изащли из шуме на ивиџу сииеновишџоџ иревоја, угледасмо дубоко исииод нас заиенушани иоиок... (Zupan – Menuet, 329).

У улози садржатеља се у оваквим случајевима може појавити и група тесно збијених јединки (овакви садржатељи су лексикализовани изразима као што су џужва, џомила, маса):

Кад изаиоше из највеће џужве, Мухарем угледа Иванку (Bulatović – Petao, 135) / Ко со се прерџли из најхџше гнеџе, је Мухарем загледал Иванко (Bulatović – Petelin, 125).

И објекат перцепције може бити тај који улази у садржатељ или излази из њега, док је перципијент позициониран статично (у садржатељу или изван њега):

Бащ у иом иренуику ушцао је заиворски свешииеник. Кад сам џа угледао, уздрхшиао сам (Ками, 88).²⁵

5. ЗАКЉУЧАК. Српски глагол *угледаии* представник је експеријенталне групе глагола визуелне перцепције. За његово семантичко одређење реле-

²⁴ Преводац на словеначки је овде употребио глагол *gledati*: ... *pred mano so stale zgradbe iz betona, prav tiste, ki sem jih vedno gledal, ko sem odhajal iz banke* (Marković, 56).

²⁵ У оригиналу: *C'est à se moment précis que l'aumônier est entré. Quand je l'ai vu, j'ai eu un petit tremblement* (Camus, 175). (Преводац на словеначки овде је употребио глагол *videti* према француском *voir*: *Prav v tem trenutku je vstopil spovednik. Ko sem ga videl, sem se rahlo zdrznil* [Camus, 112].)

вантна су обележја ситуационе темпоралне структуре по којима се њиме означене ситуације сврставају у ситуациони тип теличког догађаја, као и обавезно присуство аргумента перцептивног објекта кодираног у слободном акузативу.

Глаголу *угледајти* еквивалентни су у словеначком језику глаголи *zagledati, ugledati, uzreti, zazreti*, од којих се онај први убедљиво најчешће употребљава.

С глаголом *угледајти* и његовим словеначким еквивалентима подударан је и у српском и у словеначком језику глагол *видејти*, у оном делу своје ситуационе темпоралне структуре што носи обележја [– статично], [– трајно], [+ теличко]. Овим глаголима исказује се у основи исти ситуациони предикат, с том разликом што је код *угледајти* и његових словеначких еквивалентна црта пунктуалности посебно истакнута, док код глагола *видејти* она често мора бити подржана одговарајућим контекстом.

Типичне ситуације означене глаголом *угледајти* и словеначким еквивалентима често укључују неке промене у просторним релацијама које омогућавају улазак ентитета у улози перцептивног објекта у перципијентово визуелно поље.

ИЗВОРИ

- Bulatović, M. (1998). *Ljudi sa četiri prsta*. Beograd: Verzal press.
- Bulatović, M. (1976). *Ljudje s štirimi prsti* (prevedel Ferdinand Miklavc). Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Bulatović, M. (2000). *Crveni petao leti prema nebu*. Novi Sad: Stylos.
- Bulatović, M. (1967). *Rdeči petelin leti v nebo* (prevedel Dušan Dolinar). Ljubljana: DZS.
- Dolinar, B. (1989). *Detektivi v zeleni katri*. Ljubljana: Prešernova družba.
- Zupan, V. (1985). *Igra s hudičevim repom*. Zagreb / Murska Sobota: Globus / Pomurska založba.
- Zupan, V. (1987). *Igra s đavolovim repom* (preveo Živojin Pavlović). Beograd: BIGZ.
- Zupan, V. (1985). *Menuet za kitaro*. Zagreb: Globus.
- Зупан, В. (1979). Менует за гитару (превела Татјана Детичек-Вујасиновић). Београд: Народна књига.
- К. Српски електронски корпус (<http://www.korpus.matf.bg.ac.yu>).
- Ками, А. (1996). *Странац* (превела Зорица Хаџи-Видојковић). Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.
- KN. Словеначки електронски корпус *Nova beseda* (http://bos.zrc-sazu.si/nova_beseda.html).
- Kosmač, S. (1970). *Pomladni dan*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Космач, С. (1959). *Пролетни дан* (превела Роксанда Његуш). Београд: Српска књижевна задруга.
- Marković, V. (2001). *Izranjanje*. Beograd: Stubovi kulture.
- Marković, V. (2004). *Izplavanje* (prevedel Damijan Šinigoj). Novo Mesto: GOGA.
- Николић, Д. (1999). *Фајронт у Грегереу*. Београд: Нолит.
- Novak, M. (2000). *Маџја куга*. Ljubljana: Študentska založba.
- Novak, M. (2002). *Маџја куга* (prevela Alenka Zdešar-Čirilović). Beograd: Clio.

- Pamuk, O. (2007). *Dževdet-beg i njegovi sinovi* (preveo Enver Ibrahimkadić). Beograd: Geo-poetika.
- Pekić, B. (2002). *Besnilo*. Novi Sad: Solaris.
- Pekić, B. (1992). *Steklina* (prevedel Ferdinand Miklavc). Ljubljana: DZS.
- SSKJ. (1994). *Slovar slovenskega knjižnega jezika*. Ljubljana: DZS.
- Camus, A. (1957). *L'Étranger*. Paris: Gallimard.
- Camus, A. (1986). *Tujec* (prevedel Jože Javoršek). Ljubljana: Cankarjeva založba.
- Шћепановић, Б. (2007). *Уста пуна земље*. Београд: Logos-Art.
- Šćerpanović, B. (1977). *Usta, polna prsti* (prevedel Janko Moder). Ljubljana: Mladinska knjiga.

ЦИТИРАНА ЛИТЕРАТУРА

- Ágel, V. (2000). *Valenztheorie*. Tübingen: Narr.
- Allwood, J., Andersson, L. G., & Dahl, Ö. (1977). *Logic in Linguistics*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Barrwise, J., & Perry, J. (1984). *Situations and Attitudes*. Cambridge (Mass.) / London: Bradford Books / MIT Press.
- Blekburn, S. (1999). *Oksfordski filozofski rečnik*. Novi Sad: Svetovi.
- Vendler, Z. (1967). *Linguistics in Philosophy*. Ithaca / London: Cornell University Press.
- Vidovič Muha, A. (2000). *Slovensko leksikalno pomenoslovje*. Govorica slovarja. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete.
- Welke, K. M. (1988). *Einführung in die Valenz- und Kasustheorie*. Leipzig: Bibliographisches Institut.
- Горган-Премк, Д. (1997). *Полисемија и организација лексичког система у српскоме језику*. Београд: Институт за српскохрватски језик САНУ.
- Greń, Z. (1994). *Semantyka i sk³adnia czasowników oznaczaj'cych akty mowy w jzyku polskim i czeskim*. Warszawa: Slawistyczny Ośrodek Wydawniczy.
- Devlin, K. (2006). *Situation Theory and Situation Semantics*. U: Gabbay, D. M., & Woods, J. (2006) (eds.). *Handbook of the History of Logic, Vol. 7: Logic and the Modalities in the Twentieth Century* (str. 601-664). Amsterdam: Elsevier.
- Dik, S. (1997). *The Theory of Functional Grammar. Part 1: The Structure of the Clause*. Berlin – New York: Mouton de Gruyter.
- Драгићевић, Р. (2007). *Лексикологија српског језика*. Београд: Завод за уџбенике.
- Johnson, M. (1987). *The Body in the Mind: The Bodily Basis of Meaning, Imagination and Reason*. Chicago: University of Chicago Press.
- Klikovac, D. (2000). *Semantika predloga: studija iz kognitivne lingvistike*. Beograd: Filološki fakultet.
- Lakoff, G. (1987). *Women, Fire and Dangerous Things*. Chicago-London: The University of Chicago Press.
- Lečić, R. (2004). *Slovenski glagol: oblikoslovni priručnik in slovar slovenskih glagolov*. Ljubljana: Založba ZRC.
- Lipka, L. (2002). *English Lexicology*. Tübingen: Narr.
- Марковић, Ж. (2012). *Аргументи глагола визуелне перцепције*. Зборник Матице српске за филологију и лингвистику, LV/2, 71-84.
- Orešnik, J. (1994). *Slovenski glagolski vid in univerzalna slovnica*. Ljubljana: Slovenska akademija znanosti in umetnosti.

- Ostin, Dž. L. (1994). Kako delovati rečima: predavanja na Harvardu 1955. godine. Novi Sad: Matica srpska.
- Perry, J. (1997). Situation Semantics. U: Routledge Encyclopedia of Philosophy, London: Routledge.
- Smith, C. S. (1991). The parameter of aspect. Dordrecht: Kluwer Academic Publishers.
- Schwarz, M., & Chur, J. (2004). Semantik. Tübingen: Narr.
- Schepping, M.-T. (1982). Kontrastive semantische Analyse von Verben des Visuellen im Französischen und Deutschen. Tübingen: Gunter Narr Verlag.
- Tesnière, L. (1959). *Eléments de syntaxe structurale*. Paris: Klincksieck.
- Harm, V. (2000). Regularitäten des semantischen Wandels bei Wahrnehmungsverben des Deutschen. Stuttgart: Franz Steiner Verlag.
- Helbig, G. (1992). Probleme der Valenz- und Kasustheorie. Tübingen: Niemeyer.
- Heringer, H. J. (1984). Neues von der Verbszene. U: Stickel, G. (Hrsg.) (1984). Pragmatik in der Grammatik. Jahrbuch 1983 des Instituts für deutsche Sprache (str. 34-64). Düsseldorf: Pädagogischer Verlag Schwann-Bagel.
- Cruse, D. A. (1986). *Lexical Semantics*. Cambridge: Cambridge University Press.

Željko Marković

SERBIAN VERB *UGLEDATI* ('CATCH SIGHT OF') AND ITS SLOVENIAN EQUIVALENTS

SUMMARY

The paper analyses the semantic properties of the Serbian verb *ugledati* ('catch sight of') and its Slovenian equivalents, i.e. the verbs *zagledati*, *ugledati*, *uzreti*, *zazreti*. These verbs are the representatives of experiential group of verbs of visual perception, i.e. the verbs that are used to indicate that the subject of perception has completed the reception of visual stimuli and their processing, based on which it has come up with certain interpretation of the perceived entity.

In addition to the property of *visual perception act*, which is non-distinctive since it is the property of all verbs of visual perception, there is only the property of situation temporal structure [- Static], [- Durative], [+ Telic] in the internal semantic set of the above-mentioned verbs. According to these properties, the situations expressed with the verb *ugledati* and its Slovenian equivalents are classified as the situation type Achievement.

When it comes to the predicate-argument structure, the verb *ugledati* and its Slovenian equivalents are characterised by mandatory presence of the right argument in the semantic role of perceptive object coded in non-prepositional accusative.

According to its internal semantic set and its predicate-argument structure, the verb *ugledati* and its Slovenian equivalents are similar to the central representative of Serbian and Slovenian experiential verbs of visual perception, the verb *videti* ('see') if it reports the current perception of an entity.

Typical situations marked with the verb *ugledati* and its Slovenian equivalents often include certain changes in spatial relations that enable the entry of an entity in the role of perception object in the percipient's visual field.

Key words: verbs of visual perception, semantic properties, situation predicate.